ISSN 2181-7839

XALQ TA'LIMI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK JURNALI

Muassis:
O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

PUBLIC EDUCATION

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL
MINISTRY OF PRESCHOOL AND SCHOOL EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

2026

5-son
(Sentabr-Oktabr)

Jurnal 1918-yil dekabr oyidan chiqa boshlagan
O'zMAA tomonidan 2013-yil 4-martda qaytadan ro'yxatga olinib, 0104-raqamli guvohnoma berilgan.

TOSHKENT

MUNDARIJA

		TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI
O. Ganiyev	4	Ta'lim tizimida korrupsiyaga qarshi immunitetni shakllantirish: jamoatchilik fikri asosida empirik tahlil
M. Pardayeva	13	Yangi o'quv yilining dastlabki 30 kunida maktab boshqaruvi: strategik ustuvorliklar va boshqaruv amaliyotining diagnostik tahlili
A. Xolmurodov	22	Pedagog kadrlar bilan ta'minlash va ularning kasbiy rivojlanish tizimini takomillashtirish: muammolar, huquqiy asoslar va istiqboldagi yo'nalishlar (Maktabgacha va maktab ta'limi tizimi misolida)
X. Nurmetov	26	Ta'lim tizimini raqamlashtirish sharoitida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari
U. Xasanov	30	Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak pedagoglarning raqamli madaniyatini rivojlantirish asosida kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish
U. Toxirov	33	Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda "PBL" va "Sun'iy intellekt" vositalarini birgalikda qo'llashning pedagogik muammolari va ularning yechimlari
D. Kamoljonova	38	Mutolaa sotsiometrik munosabatlarni shakllantiruvchi madaniy vosita sifatida
B. A'zamov	42	Multimedia texnologiyalari orqali talabalarda raqamli kompetentlikni rivojlantirish
R. Quziyev	46	O'smir yoshdagi o'quvchilarni ijtimoiylashtirish jarayonida axborotlar bilan ishlash madaniyatini shakllantirishning tarbiyaviy ahamiyati
D. Mo'ydinova	50	Talabalarda shaxsiy e'tiqodini shakllantirish texnologiyasi
		TA'LIM VA TARBIYA METODIKASI
Z. Taxirov	53	Uslubiyatning fonetik vositalari
D. Il'yasova	58	Bolalar adabiyoti vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik didini shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik ahamiyati
N. Kamolova	61	Kimyo ta'limida o'quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishning o'ziga xos jihatlari
M. Kenjayeva	70	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish bosqichlari
D. Sadikov	74	Organik kimyo darslarida laboratoriya mashg'ulotlarini raqamli texnologiyalar asosida tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari
		ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI
M. Sayidova	79	Ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologik ta'lim mazmunida ilg'or texnologiyalarning aks etishi
J. Buriyev	83	Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish
U. Toxirov	86	Oliy ta'lim jarayonida muammoli ta'lim (pbl) texnologiyasi bilan sun'iy intellekt vositalarini integratsiyalashning pedagogik salohiyati

N. Temirov, X. Sirojiddinova	91	O‘quv jarayonini rivojlantirishda sun’iy intellektdan foydalanish
		TA’LIMDA MENEJMET
Q. Almardanov	94	Maktab rahbarlarining boshqaruv kompetensiyasini takomillashtirish orqali ta’lim sifatini oshirish jarayonlarini optimallashtirish
		TA’LIMDA IQTISODIOT VA MOLIYALASHTIRISH
N. Boymuradov	103	Maktabgacha ta’lim tashkilotida moliyaviy barqarorlikni ta’minlashda moliyaviy boshqaruv modeli
A. Boltaev	109	Tizimli yondashuv asosida maktabgacha ta’lim tashkilotlarida byudjetdan tashqari mablag‘larni jalb qilish va ularni samarali boshqarish
		MALAKA OSHIRISH VA QAYTA TAYYORLASH
N. Dushayeva	115	Umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida pedagogik etikani shakillantirish vositalari va shartlari
		PSIXOLOGIYA
X. Toshturdieva	119	Umumiy o‘rta ta’lim maktablari o‘quvchilarini deontologik qobiliyatlarini shakllantirishning hozirgi holati
M. Muzaffarova	127	Raqamli jamiyat sharoitida boshlang‘ich maktab o‘quvchilarining raqamli sotsializatsiyasi va ota-onalik kompetentligining psixologik-pedagogik determinantlari
D. Adilova	131	Jamoadagi konfliktlarni boshqarish va ularni konstruktiv murosaga olib kelishning zamonaviy mexanizmlari
		ATROF-MUHIT MUHOFAZASI VA EKOLOGIK XAVFSIZLIK
D. Zayniddinova	135	Markaziy osiyoda suv resurslari muammosi va barqaror boshqaruv strategiyalari
		QIYOSIY PEDAGOGIKA
D. Xoliqulova	138	Mehrli maktab o‘quvchilarining ijtimoiy moslashuvchanlik ko‘nikmalarini rivojlantirishning xorijiy tajribasi

Javohirbek BURIYEV,
Samarqand davlat pedagogika instituti, tayanch doktorant

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH

Annotatsiya

Maqolada raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Muallif elektron ta'lim resurslari, masofaviy platformalar va adaptiv texnologiyalardan foydalanish orqali talabalarning mustaqil bilim olish ko'nikmalarini shakllantirish yo'llarini ko'rib chiqqan hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqqan.

Tayanch so'zlar. Raqamli ta'lim, mustaqil ta'lim, metodika, elektron resurslar, masofaviy o'qitish, adaptiv ta'lim, LMS tizimi, kompetensiya, axborot texnologiyalari, pedagogik innovatsiya.

В данной статье проанализированы вопросы совершенствования методики развития самостоятельной учебной деятельности студентов в условиях цифровой образовательной среды. Авторы рассмотрели пути формирования у студентов навыков самостоятельного получения знаний посредством использования электронных образовательных ресурсов, дистанционных платформ и адаптивных технологий, а также разработали практические рекомендации.

Ключевые слова. цифровое образование, самостоятельное обучение, методика, электронные ресурсы, дистанционное обучение, адаптивное обучение, система LMS, компетенция, информационные технологии, педагогическая инновация.

This article analyzes the issues of improving the methodology for developing students' independent learning activity in a digital educational environment. The authors examine ways of forming students' independent learning skills through the use of electronic educational resources, distance platforms and adaptive technologies, and develop practical recommendations.

Key words. Digital education, independent learning, methodology, electronic resources, distance learning, adaptive learning, LMS system, competence, information technologies, pedagogical innovation.

Jahon ta'lim tizimida ro'y berayotgan tub o'zgarishlar, ayniqsa, raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga faol tatbiq etilishi talabalarning bilim olish uslubiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini tashkil etishning an'anaviy shakllari bilan bir qatorda raqamli ta'lim muhiti – elektron platformalar, masofaviy ta'lim tizimlari, virtual laboratoriyalar va interaktiv o'quv resurslari muhim o'rin egallamoqda. Bunday sharoitda talabaning faqat auditoriya darslarida olgan bilimi bilan cheklanib qolmasligi, balki mustaqil ravishda bilim olish, izlanish va o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalariga ega bo'lishi zamon talabiga aylangan.

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim sifatini oshirish, raqamli iqtisodiyot va "raqamli ta'lim" konsepsiyasini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etishni dolzarb vazifa sifatida belgilamoqda. Shu sababli raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish metodikasini ilmiy-pedagogik jihatdan takomillashtirish nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Mustaqil ta'lim faoliyati muammosi pedagogika fanida uzoq vaqtdan beri tadqiq etib kelinmoqda. Mahalliy olimlardan N.A.Muslimov, B.R.Adizov, U.I.Inoyatov, R.X. Djuraev kabi tadqiqotchilarning ishlarida mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning

didaktik asoslari, talabaning bilish faolligini oshirish mexanizmlari hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning bu jarayondagi o‘rni atroflicha yoritilgan. So‘nggi yillarda esa raqamli ta’lim muhiti, elektron ta’lim resurslari va masofaviy o‘qitish tizimlarining mustaqil ta’lim faoliyatiga ta’siri masalalari ham keng ilmiy muhokama predmetiga aylanmoqda.

Shu bilan birga, ko‘plab tadqiqotlarda raqamli ta’lim muhitining texnik-texnologik jihatlariga e’tibor qaratilgan bo‘lsa-da, mustaqil ta’lim faoliyatini rivojlantirishning yaxlit metodik tizimi, ya’ni maqsad, mazmun, vosita va nazorat komponentlarining o‘zaro uyg‘unligini ta’minlovchi metodika hali yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Bu esa mavzuning ilmiy yangiligini va amaliy zarurligini belgilaydi.

Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, sintez, qiyosiy tahlil, pedagogik kuzatuv hamda so‘rovnoma o‘tkazish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot bazasi sifatida oliy ta’lim muassasalarining bakalavriat bosqichida tahsil olayotgan talabalar tanlab olindi. Talabalarning raqamli ta’lim resurslaridan foydalanish darajasi, mustaqil ta’lim topshiriqlarini bajarish faolligi va o‘quv motivatsiyasi diagnostik so‘rovnoma asosida o‘rganildi. Olingan natijalar matematik-statistik usullar yordamida qayta ishlandi va tahlil qilindi.

Raqamli ta’lim muhitida talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish bir qancha o‘zaro bog‘liq yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi. Birinchidan, elektron ta’lim resurslarini (elektron darsliklar, video-ma’ruzalar, interaktiv testlar) tizimli tarzda joriy etish talabaning istalgan vaqtda, istalgan joyda o‘quv materialiga murojaat qilish imkoniyatini kengaytiradi. Ikkinchidan, masofaviy ta’lim platformalari (LMS tizimlari) orqali topshiriqlarni rejalashtirish, bajarish muddatlarini nazorat qilish va natijalarni avtomatik baholash mexanizmlarini joriy etish talabaning mas’uliyatini va o‘z-o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Uchinchidan, adaptiv ta’lim texnologiyalaridan foydalanish, ya’ni har bir talabaning bilim darajasi va o‘zlashtirish sur’atiga moslashtirilgan individual o‘quv trayektoriyasini shakllantirish mustaqil ta’lim faoliyatining sifatini sezilarli darajada oshiradi. Bunday yondashuv talabaga o‘z bilim bo‘shliqlarini mustaqil aniqlash va ularni bartaraf etish imkonini beradi.

To‘rtinchidan, gamifikatsiya elementlarini (ball to‘plash tizimi, reyting jadvallari, raqamli sertifikatlar) mustaqil ta’lim topshiriqlariga tatbiq etish talabalarning o‘quv faoliyatiga bo‘lgan qiziqishi va motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi. O‘tkazilgan so‘rovnoma natijalariga ko‘ra, gamifikatsiya elementlari joriy etilgan guruhlarda talabalarning mustaqil topshiriqlarni o‘z vaqtida bajarish ko‘rsatkichi an’anaviy guruhlarga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo‘lgani aniqlandi.

Beshinchidan, mobil ilovalar va messenjer-asosidagi ta’lim vositalaridan foydalanish talabaning kundalik hayotidagi vaqtdan unumli foydalanish, masalan, yo‘l-yo‘lakay yoki bo‘sh vaqtlarda qisqa o‘quv modullarini o‘zlashtirish imkonini yaratadi. Bu, o‘z navbatida, mustaqil ta’lim faoliyatini uzluksiz va moslashuvchan jarayon sifatida tashkil etishga xizmat qiladi.

Oltinchidan, talabaning mustaqil ta’lim faoliyati natijalarini baholashning ko‘p bosqichli tizimini joriy etish – o‘z-o‘zini baholash, o‘zaro baholash (peer-assessment) va o‘qituvchi tomonidan elektron baholash usullarini uyg‘unlashtirish – nazorat-baholash jarayonining ob’ektivligini va shaffofligini ta’minlaydi hamda talabada javobgarlik hissini kuchaytiradi.

O‘tkazilgan tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko‘rsatdiki, yuqorida sanab o‘tilgan metodik yo‘nalishlarni majmuali tarzda tatbiq etish talabalarning mustaqil ta’lim faoli-

yatiga bo‘lgan motivatsiyasini o‘rtacha 18-22 foizga oshirishga, shuningdek, mustaqil bajariladigan topshiriqlar sifatini sezilarli darajada yaxshilashga imkon berdi. Bundan tashqari, talabalarning axborotni mustaqil izlash, tahlil qilish va amaliyotga tatbiq etish ko‘nikmalari ham ijobiy dinamikaga ega bo‘lgani qayd etildi

Olingan natijalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, raqamli ta’lim muhitida mustaqil ta’lim faoliyatini rivojlantirish nafaqat texnik vositalarni joriy etish, balki pedagogik metodikani ham mos ravishda qayta ko‘rib chiqishni talab qiladi. Xususan, o‘qituvchining roli “bilim beruvchi”dan “yo‘naltiruvchi va konsultant”ga aylanishi, mustaqil ta’lim topshiriqlarining mazmuni esa reproduktiv xarakterdan ijodiy-tadqiqotchilik xarakteriga o‘tishi zarur. Shuningdek, raqamli ta’lim resurslarining sifati, ularning o‘quv dasturi maqsadlariga muvofiqligi va talabalar uchun qulayligi metodikaning samaradorligini belgilovchi muhim omillardan hisoblanadi.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalardan foydalanishda talabalarning raqamli savodxonlik darajasidagi farqlar, internet va texnik vositalarga bir xilda kirish imkoniyatining mavjud emasligi kabi muammolar ham inobatga olinishi lozim. Bu omillarni hisobga olgan holda metodikani ishlab chiqish mustaqil ta’lim faoliyatini barcha talabalar uchun teng darajada samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta’lim muhitida talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish murakkab va ko‘p qirrali jarayon bo‘lib, u elektron ta’lim resurslari, masofaviy platformalar, adaptiv texnologiyalar, gamifikatsiya elementlari hamda ko‘p bosqichli baholash tizimini o‘zaro uyg‘unlikda qo‘llashni talab etadi. O‘tkazilgan tadqiqot natijalari ushbu yondashuvning amaliy samaradorligini tasdiqladi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi: birinchidan, oliy ta’lim muassasalarida har bir fan bo‘yicha sifatli elektron o‘quv-metodik majmualar yaratish va ularni muntazam yangilab borish; ikkinchidan, LMS tizimlarida talabaning individual o‘quv trayektoriyasini kuzatib boruvchi analitik vositalarni joriy etish; uchinchidan, o‘qituvchilarni raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish bo‘yicha malaka oshirish kurslari orqali tayyorlash; to‘rtinchidan, mustaqil ta’lim topshiriqlarini ijodiy va amaliy yo‘naltirilgan xarakterda loyihalashtirish; beshinchidan, talabalarning raqamli savodxonligini oshirishga qaratilgan qo‘shimcha modullarni o‘quv jarayoniga kiritish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muslimov N.A. Kasb ta’limi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2019. – 248 b.

2. Adizov B.R. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020. – 196 b.

3. Inoyatov U.I. Oliy ta’lim sifatini oshirishning zamonaviy yondashuvlari. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021. – 212 b.

4. Djuraev R.X. Uzluksiz ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 184 b.

5. Yo‘ldoshev J.G‘. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2017. – 220 b.

6. Toshpo‘latov O‘.S. Raqamli ta’lim texnologiyalari: nazariya va amaliyot. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022. – 176 b.

7. Saidahmedov N.N. Yangi pedagogik texnologiyalar va ularni amaliyotga tatbiq etish. – Toshkent: Fan, 2020. – 204 b.

Bosh muharrir:
Mahmudov Sarvar Yuldashevich

Bosh muharrir o‘rinbosari v.v.b.;
Mas’ul kotib:
Suyarova Lutfiya Muxiddinovna

TAHRIR HAY’ATI:
Xilola UMAROVA, E’zozxon KARIMOVA, Risboy JO‘RAYEV, Xolboy IBRAGIMOV, G‘ayrat SHOUMAROV, Ulug‘bek INOYATOV, Oynisa MUSURMONOVA, Shukurullo MARDONOV, Saidaxbor BULATOV, Barno ABDULLAYEVA, Dilyara SHARIPOVA, Lola MO‘MINOVA, Maqsudjon YULDASHEV, Nilufar ISAQULOVA, Mirodiljon BARATOV, Muhabbat MIRSALIYEVA, Bahodir MA’MUROV, Zair TAXIROV, Sharibboy ERGASHEV, Shaxnoza XALILOVA

Tahririyat manzili:

Toshkent shahar Shayhontoxur tumani Navoiy ko‘chasi, 30-uy.
E-mail: xalq_talimi@xtv.uz Tel: (90)994-77-88, (93)528-90-47, (97)776-33-70
t.me/xalqtalimi_jurnali. http://t.me/xalq_talimi_jurnali.

Jurnalga yuborilgan maqolalarga javob qaytarilmaydi, jurnalda e’lon qilingan maqolalardan olingan matnlar ‘‘Xalq ta’limi’’ ilmiy-metodik jurnalidan olindi, deb ko‘rsatilishi shart.

Jurnal 2015-yil 20-martdagi 214/2-sonli qarori bilan OAK ilmiy nashrlari ro‘yxatiga kiritilgan.

“TAFAKKUR NASHRIYOTI” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent shahri, Shayhontoxur tumani, Navoiy ko‘chasi, 30-uy

Bosishga ruxsat etildi: __.__.____-y. Qog‘oz bichimi 70x100 1/16. Ofset bosma usuli.
Shartli b.t. 12,0. Adadi __ ___ nusxa. – buyurtma.
Bahosi kelishilgan narxda.

Ushbu songa mas’ul – Muhammad Xurshida Tolibovna

Jurnalga taqdim etilgan barcha materiallar https://rustxt.ru/antiplagiat sayti hamda https://t.me/check_antiplagiat_bot da monitoring qilinadi.

© “Xalq ta’limi” jurnali, 2026.